

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ МАГАЗИНА **ОДБРАНА**

ПОДОБРОНОЦ

Бригадни генерал
Јелесије Радивојевић

**Ми знамо
зашто птице певају**

Падобранска група
ПТЈ МУП-а Србије

**Грифон
раширених крила**

Снимио Игор КУПЉЕНИК
MI-PRESS

САДРЖАЈ

Бригадни генерал Јелесије Радивојевић, падобрански рекордер Ми знамо зашто птице певају	4
Америчка студија о реформи руског ВДВ Непредвидиви капацитети	10
Падобранска група Противтерористичке јединице МУП-а Републике Србије Грифон раширених крила	12
Демонстративни тим Падобранске школе америчке копнене војске Сребрна крила	16
31. гардијска самостална ваздушнојуришна бригада Руске војске Падобранци мировњаци	17
У Форт Брегу, Каролина Виша падобранска обука од сада селективна	18
Тандем-скок Горана Тодоровића Фаце Човек који разуме страх	19
Светски куп у параглајдингу Пехар одлетео у Француску	20
ВДВ добија нове десантне падобране 2014. године Ослонац на домаће знање	21
Операције у рату у Родезији Премало ногу у чизмама	22
Падобранске јединице Јапана у Другом светском рату Небески самураји	26
Развој балонства Из дневне собе у свемир	28

Уредник прилога
Александар ПЕТРОВИЋ

Реч уредника

Ризик

Зрелост доноси сјознају последица наших постојања док се још колебамо између идеје и јасне намере да нешто уради-мо. Током живота некада добро, а понекад и лоше процени-мо куда нас воде наши постојаци. Поједини срећници и када погреше, последице не настану. Другима пак Талија у одсудном трену-ћку окрене леђа, па њихова наизглед мала несмисленост буде су-рово кажњена.

Дакле, свако од нас, „награђен“ је извесним бројем „дозвоље-них“ грешака, после којих одахнемо и кажемо – „добро је“ замишља-јући са зебњом другачији епиграм. Невоља јесте у томе што нико, заправо, не зна која му је грешка последња „дозвољена“. И, најзад, зрелост није видовитост, па човек и када је убеђен да постоја „ис-правно“, понекад погреша. Свесни о тој истини јесте ризик који преузимамо.

Падобранци су људи који ризикују. Многи би рекли да ризикују превише. У тренућку „одвоја“ њихов живот почиње да зависи од низа фактора међу којима њихова воља и знање често нису пресуд-ни. „Кад скочиш, верујеш у парче платна и неколико конопаца...“ – рекао је један искусни падобранац који је пре више година уписао хи-љадићи скок. Тај човек се 1996. приземљио или боље речено – пао на ледину наомак Новог Сада са само 30 посто ошвореног резервног падобрана, пошто је главни ошказао. Преживео је, опоравио се и на-ставио да скаче и обучава друге падобранце. Његов ученик, сада већ падобрански инструктор, у првих петнаестак скокова имао је го-шово све приручником предвиђене ошказе и несрећне случајеве – падобран му се није ошварао, падао је на дрво, у виноград... Једном приликом је слетео на далековод, а високонапонска жица му је про-летела шик изнад главе. Сем квара на оближњој шрафосаници и уништеног падобрана, није било озбиљнијих последица. И он је на-ставио да скаче. Горан Тодоровић Фаца, нажалост, није имао среће. Али и он је, без обзира на тешку повреду, поново полетео!

Сви ми људи зрели су и веома искусни падобранци. Самим тим и пошћуно свесни ризика који преузимају сваким наредним скоком. Али оно чега остали, који нису закорачили „у празно“, нису свесни, јесте шта у тој игри са судбином падобранци добијају.

Без ризика, кажу, нема добићка. Колико год се оицали тој истини, живот нас пре или касније демантује. Слободан човек, ваљ-да, и јесте само онај који има шта да ризикује. Можда су падобран-ци, зашто, за нијансу слободнији од других људи. Можда зашто само они знају – зашто ићице певају. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

На државном падобранском првенству

Полицајци за длаку први

Слободан Терзић у доскоку

На аеродрому „Ченеј“, крај Новог Сада, 14. јула проглашени су победници 59. отвореног државног првенства у класичним падобранским дисциплинама – у фигуративним скоковима и скоку на циљ. Било је то, према речима учесника, до сада најбоље организовано такмичење, али и једно од најнеизвеснијих, јер су бодови са последњих скокова одлучили о екипном прваку.

На отвореном делу такмичења учествовало је тридесет падобранца и падобранки, из Србије, Црне Горе, Русије и Бугарске. На државно првенство Србије изашло је пет српских екипа. Ваздухопловни савез Србије овај пут је организацију такмичења поверио падобранском клубу „Грифон“, који чине припадници Противтерористичке јединице МУП-а Србије. Директор такмичења био је мајор полиције Горан Пановић.

У генералном пласману, међу женама, прва је била Радмила Ђурић из падобранске екипе Војске Србије „Небеске видре“, која је победила и у дисциплини скокови на циљ. У фигурама најбоља је била Светлана Си-

мић из аеро-клуба „Наша крила“ из Параћина.

У генералном пласману, за мушкарце, појединачно, победио је Слободан Терзић из падобранског клуба „Грифон“ ПТЈ МУП-а. У дисциплини фигуре најбољи је био Љубиша Наумовић из аеро-клуба „Наша крила“ из Параћина, док је на циљ најпрецизније скочио Мирољуб Јанићијевић из „Небеских видри“.

Отвореним делом првенства доминирали су Руси. Тако су прва три места појединачно и у генералном пласману заузели такмичари из Русије. И у скоковима на циљ и у фигурама победио је Вјачеслав Пачколин. У екипној отвореној конкуренцији први су били Руси, други „Грифони“, а трећи „Небеске видре“.

Екипни победник државног првенства је екипа „Грифон“ ПТЈ МУП-а у саставу: Слободан Терзић, Игор Жмирић, Радослав Кораћ, Зоран Станојевић и Слободан Марковић.

Ово је било прво државно првенство на чије резултате није било приговора, с поносом је истакао мајор Горан Пановић, директор такмичења. ■

Б. НАЂ
Фото ПТЈ

Несвакидашње венчање једног падобранца

Скок у брачне воде

Унамери да на оригиналан начин обележе чин заклињања на вечну љубав, на војном аеродрому у Нишу, недавно су се венчали водник Милан Нешић, диверзант падобранац 1. чете 63. падобранског батаљона и Маја Грбић, дипломирани психолог.

Судбоносно „да“ младенци су изговорили пред стројем 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде Војске Србије. Млада је блистала у белој венчаници, а младожења је за ову прилику, у складу са амбијентом, изабрао свечану униформу.

– Припадник сам Војске Србије и желео сам да се овде, на нишком војном аеродрому, у мојој другој кући, венчам

са мојом вољеном Мајом. Захвалан сам друговима и колегама што су нам приредили дивну свечаност, што су извели демо-падобранске скокове и тиме улепшали венчање. Сигуран сам да ћемо овај дан памтити до краја живота и да ће он остати дубоко урезан не само у бурмама, већ и у нашим срцима – рекао је водник Нешић.

Осмех на лицу није крила ни Маја Грбић, од данас Нешић, истичући да је пресрећна и да се не каје што је прихватила предлог свог супруга да се венчање обави пред стројем, у војном амбијенту.

Несвакидашњем венчању, које се одиграло у оквиру свечаности обележавања 14. октобра, дана формирања

падобранских јединица, присуствовали су и командант Копнене војске генерал-потпуковник Александар Живковић, командант Специјалне бригаде бригадни генерал Илија Тодоров, представници локалне самоуправе Града Ниша, Српске православне цркве, МУП-а, удружења ветерана, породице погинулих и рањени припадници падобранских јединица, бајкери из Србије и иностранства и други гости. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

Бригадни генерал Јелесије Радивојевић, падобрански рекордер

Ми знамо зашто птице

Чим сам искочио, визир је одједном побелео. Легао сам на струју и помислио да сам изгубио вид. Региструјем да падам, а око мене је само бело. Дитер ће сигнализирати на 1.100 метара кад треба да повучем ручицу. Стабилно падам и не видим ништа. Касније сам сазнао параметре – притисак је био 110 милибара, а температура минус 57 степени. Наставио сам да падам. И падао. Осећао сам болове у леђима и куковима због положаја тела у слободном паду. Негде између 3.500 и 4.000 метара, осетио сам велику топлоту. Радили су и мозак, и срце, и адреналин. Испод „аутласт“ одећа имао сам само мајицу, а био сам у „голој води“.

Међу многобројним гледаоцима широм света, који су из минута у минут са нестрпљењем ишчекивали скок са ивице свемира Аустријанца Феликса Баумгартнера, посебно се издвајао један, из Србије, који је више од осталих разумео неизвесност неистражених висина. Али, исто тако, разумео је и онај неописиви осећај при првом додиру тла, када се храброшћу и упорношћу оствари подвиг који рedefинише границе људских могућности.

Реч је о бригадном генералу Јелесију Радивојевићу, падобранцу који је са још једанаест колега, припад-

певају

ника Војске Србије и Жандармерије, 12. маја 2004. године оборио државни рекорд у дужини слободног пада, искочивши из транспортног авиона АН-26 са висине од 9.250 метара.

Слободно падајући више од 8.621 метар, 12 неустрашивих падобранаца оборило је претходни државни рекорд, који је износио 7.733 метара, а који су девет година раније, истог датума, поставили припадници 63. падобранске бригаде.

Колико је адреналина изазвао слободни пад од осам и по километара, пркосећи температури од око минус 50 степени целзијуса и јурећи ка писти аеродрома „Батајница“ брзином од око 300 километара на час, сведочи и чињеница да се после скоро деценије од скока генерал Радивојевић сећа и најситнијих детаља и осећаја који га је том приликом пратио.

– Док сам жив, памтићу тај догађај. Зашто? Не због висине, нити због околности и услова, већ зато што је сад, у овим условима у нашој земљи, такав подвиг тешко изводљив. Тада смо били у топ форми, а било је, сигурно и још колега падобранаца који су то могли да ураде – започиње причу генерал Радивојевић, стасити официр, на чијој униформи, међу сјајним генералским ознакама, падобрански знак посебно привлачи пажњу.

Намеће се питање због чега се дванаесторо искусних падобранаца одважило на тако нешто и како су успели да организују прилично ризичну акцију, војним авионом, са седам припадника Војске и пет припадника Жандармерије, и то у систему где су строго прописане процедуре и правила.

– То је био смишљен, усмерен потез, али и значајан тест за, у то време, најспремније падобранце мешовитог састава који су могли да из-

Искусни официри специјалци, сада генерали – Александар Живковић, Илија Тодоров и Јелесије Радивојевић

веду такав скок. Највећи проблем била је организација, али и техничка и медијска подршка. Феликс Баумгартнер свој чувени скок са 39.045 метара извео је у Америци, после пет година припрема и огромне финансијске, техничке и медијске подршке. Падобран је могао да подигне са земље даљинским управљачем... А ми смо наш скок извели у Србији 2004. године. По НАТО стандардима, за скокове са више од 3.800 метара, имајући у виду да је безбедност на првом месту, мора да се користи кисеоничка опрема. Ми је нисмо имали – објашњава генерал Радивојевић, додајући да је падобранство врло скупа дисциплина, јер захтева и авијацију, гориво, технику, опрему, али и знање и искуство.

Циљ – изнад Хималаја

Након детаљних припрема, према речима генерала Радивојевића, уз одобрење тадашњег начелника Генералштаба и команданта РВ и ПВО, почеле су припреме које су трајале скоро три месеца, и које су подразумевале тест у барокомори, лекарске прегледе, као и припрему летелице и падобранаца, уз тренажне скокове са различитих висина.

– Временски услови такође су били веома битни, а дан пре самог скока имали смо и технички пех, имајући у виду да је метео-ситуација била неповољна. Након тога, на тренутак смо помислили да је подухват

ПАД БРАНАЦ

Рекордери у дисциплини групни скок, 12. мај 2004. године

пропао. Међутим, тог 12. маја, на празник Светог Василија Острошког, кренули смо у акцију. Дан је био кристално јасан и док смо се припремали, видели смо да пристижу три аутобуса са представницима медија. Тензија је расла, а ми смо решили да ризикујемо, иако је и најмања грешка могла да буде кобна – наглашава он.

За сваки параметар који му није одговарао Феликс Баумгартнер је одлагао лет, додаје генерал Радивојевић, или је чекао да услови буду оптимални.

– Ми нисмо могли да чекамо, јер смо зависили од свега другог. И знали смо да идемо у непознато. Висина од 8.848 метара – изнад Хималаја, то нам је био циљ, а намера да оборимо рекорд из 1995. године, који је износио 8.250 метара. Много неизвесности и исто толико нејасноћа. Иако смо прошли све припреме, технички нисмо били опремљени и без кисеоничне опреме. Нисмо имали кисеоник, као ни висиномере који могу да региструју ту висину аутоматски, већ смо морали да бројимо колико се пута скала на уређају окренула – ис-

тиче генерал Радивојевић, додајући да је део екипе био опремљен падобраном „Клуз 1АМ“ домаће производње. Његов падобран био је марке „парафоил“ купола 282, америчке производње, који је више спортски падобран.

Циљ и изазов за одважне падобранце тога дана био је да се забе-

Бројке

Седам припадника Војске Србије и пет припадника Жандармерије извели су скок 12. маја 2004. године.

Транспортни авион АН-26 попео се на висину од 9.250 метара.

Спољна температура била је минус 57 степени.

Током слободног пада достигнута је брзина од око 300 километара на сат.

Падобранци, државни рекордери у дисциплини групни висински скок – слободни, уз генерала Радивојевића су: пуковник у пензији Ненад Кузмановић, заставник Небојша Јандрић, опитни падобранац Војске Србије, заставник прве класе у пензији Радослав Кораћ, заставник у пензији Иван Ђорђевић, заставник Радмила Ђурић, заставник Сениша Мићић, мајор полиције Горан Пановић, припадник ПТЈ, заставник полиције Игор Жмирић, и падобранци Огњен Ганић, Слободан Марковић и Слободан Терзић.

Скок у завичај

У падохранској књижици генерала Радивојевића забележено је да је први скок направио 26. септембра 1989. године. Пожутели листови плаве свешчице бележе и да је на курсу за инструктора, у току једног дана, скочио чак шест пута, као и да је једном приликом скакао са 200 метара висине, што је својеврсни изазов. На том курсу је 1995. године извео и скок са велике висине и ниским отварањем, такозвани „ВИНО“ са 8.200 метара висине, са инструктором Мирком Ђорђевићем. Посебан куриозитет био је скок у село Дрежник, на Видовдан 2004. године, где га је дочекало више од 3.000 људи. Генерал Радивојевић открива и оно о чему књижица ћути – да је због лошег предосећаја или злослутног сна неколико пута одустајао од скока, али и да има амајлију коју увек носи.

лежи што виша висина искакања и што нижа висина отварања.

– Између 10 и 11 часова полетели смо са аеродрома „Батајница“. Осећали смо притисак са различитих страна. Ишли смо у непознато, нисмо знали шта ће се десити након 8.200 метара, а сваких наредних сто метара било је искуство више. Имали смо кисеоник да подржимо период док се не изједначе притисци, када буде отворена рампа на 7.800 метара. Ја сам био најтежи у групи. По сада којом је управљао Зинаид Ибраковић, пилот авиона АН-26, био је врло коректан, и рекао ми је „Јенки, све ћу извадити из авиона, само да скочиш и ти!“ – присећа се генерал Радивојевић са осмехом.

Имајући у виду чињеницу да је реч о авиону са турбо елисним моторима, било му је потребно око сат времена да достигне одговарајућу висину кружећи око Фрушке горе.

– Пошто сам био најтежи, требало је први да искочим. Седео сам до „рампе“ и гледао доле, у провалију. Све док сам осећао да је авион у косој позицији, значило је да се пењемо. У моменту када смо се изнивелисали, помислио сам – сад смо у налету. Негде између 7.800 и 8.500 метара имали смо кисеоник, јер су метеоролошки услови на тој висини веома сложени. Свако из екипе имао је свог партнера, и међусобно смо пратили реакције да не би дошло до хипоксије, односно падања у несвест. Мој партнер је био Слободан Марковић, падохранец, припадник Жандармерије. Понестајало је кисеоника, а знали смо да још треба да се пењемо – описује генерал Радивојевић.

Све мисли у тој кабини, описује генерал, биле су усмерене у једном правцу – да се прелети изнад висине Монт Евереста, макар и метар, и да то забележе инструменти.

– И даље смо се пењали, и већ се полако осећала хипоксија, умор. Руке су постале тешке и покрети успорени, а кисеоник се убрзано трошио. Погледао сам доле и оценио да смо веома високо, а инструменти су показивали скоро 9.000 метара. То је било то. Пробили смо рекорд из 1995. године, прелетели Хималаје, сад само да уђемо у налет и да искочимо, да видимо земљу – објашњава генерал Радивојевић, додајући да је, када је устао, осетио да више није било кисеоника.

Дах заледио визир

Имао је утисак да је од олова и да једва корача, ухватио се за сајлу и чекао сигнал. Треперило је жуто светло, а зелено је сигнал за искакање.

– Чекам. Видим да је и даље жуто светло, а почињем да осећам тежину у рукама. Свестан сам да се ситуација из секунде у секунду драстично мења. Готово је – присећа се тих тренутака генерал Радивојевић, одајући да је тада помислио, ако се сада не засветли зелено, искаче, па где год да падне.

Истог трена, засијао је зелени индикатор – тренутак за искакање.

– Чим сам искочио, визир је одједном побелео. Легао сам на струју и помислио да сам изгубио вид. Региструјем да падам, а око мене је само бело. Дитер, уређај за мерење висине који је на кациги, ће сигнализирати на 1.100 метара кад треба да повучем ручицу. Стабилно падам и не видим ништа. Касније сам сазнао параметре – притисак је био 110 милибара, а температура минус 57 степени. Наставио сам да падам. И падао. Осећао сам болове у леђима и куковима због положаја тела. Негде између 3.500 и 4.000 метара, осетио сам велику топлоту. Радили су и мозак, и срце, и адреналин. Испод „аутласт“ одећа имао сам само мајицу, а био сам у „голој води“. То је реакција организма – истиче генерал Радивојевић, објашњавајући да је тада знао да улази у топлији слој атмосфере.

Истовремено, белина је почела да нестаје. Испоставило се да је дах, приликом искакања из авиона, заледио визир. Иако је великом брзином јурио ка земљи, није губио поверење у дитер који треба да сигнализира када да повуче ручицу.

– Морао сам да водим рачуна о себи, као и сви остали, јер ништа није било сигурно. На 1.100 метара чуо сам дитер, легао на струју, вукао ручицу пилот-падобранчића и отворио падобран. Кад сам отворио падобран и видео пуну куполу – дивота! После толико падања, тог момента сам знао да сам завршио пола посла. Успео сам. Остало је да то учине и други – прича о својим утисцима генерал Радивојевић у тренутку када је додирнуо тло.

Чекало се да се и остали приземље и једна по једна, стизале су вести да су сви успешно завршили задатак. Двојицу падобранца из тима, који су падобран хтели да отворе што ниже, аутомат је осујетио у намери.

– Тек после сат времена, био сам свестан шта смо урадили. Имали смо и спектакуларан дочек, на највишем нивоу. Сутрадан смо били на првим страницама свих дневних новина, али то ни у какве сврхе нисмо користили. Желели смо само да успемо – нагласио је генерал Радивојевић.

Вест о рекорду прочула се и ван граница наше земље, а похвале су стизале и од Руса, нарочито због превазилажења прописаних перформанси авиона, као и од Американаца.

– Ја немам много скокова, али после тог скока мени не треба ништа више, јер тешко да се на овим

просторима и може више учинити. Када смо се приземљили, код свих нас приметио сам огромно задовољство, пркос и понос што смо успели после свих саплитања, немогућности и скромних услова рада. Уз то, била је то прилика да се покаже свима осталима – ми смо успели – искрен је генерал Радивојевић, признајући да нико не зна колике ће последице сносити, пре свега здравствене, јер је реч о екстремним условима које тело трпи.

Веровати комаду платна

Говорећи о значају постигнутог рекорда, генерал Радивојевић оцењује да је то био велики изазов који је успешно изведен и на који ће бити поносан док је жив. Данас када се сретну идентификују се погледом, јер их повезује једно невероватно искуство.

– Када сам коначно, то вече, легао у кревет, помислио сам – не могу да верујем да је највећи део људи на овом простору, из бранше или оних који прате падобранство, данас хтео да буде на мом месту. Уједно ми је то био и подстрек више, јер волим изазове – истиче генерал Радивојевић, додајући да је један од изазова било и школовање у Грчкој, јер је требало научити грчки језик, завршити школовање и написати и одбрани дипломски рад на том језику на академском нивоу.

Два су разлога, према речима генерала Радивојевића, због којих се

престаје са скакањем – или када се човек из неког разлога препадне или када више није здрав.

– Током слободног пада размишљате о томе да буде све како треба, безбедно, све док не дотакнете земљу. У том тренутку креће „брејн-сторминг“, анализирате скок – успео сам, овде сам погрешио, ту је могло да буде боље. Иначе, ако то радите током скока, могу да настану проблеми. Ризик постоји чим се одвојите од земље, затим верујете једном комаду платна, падате са њим, очекујете да ће када отворите падобран све бити у реду, да ћете лепо дохватити земљу. Толико је прилика за проблем и неуспех – наглашава генерал Радивојевић, додајући да посао падобранца захтева велику жртву и одрицања у сваком смислу.

Иако нема поменуто ограничења, каже да му нове дужности као начелника Штаба Команде за обуку не остављају много енергије за бављење падобранством у мери у којој би то желео. Уз све то, падобранство је веома скуп спорт.

Честитајући свим падобранцима празник, 14. октобар – Дан формирања падобранских јединица и крсну славу 63. падобранског батаљона, генерал Радивојевић је посебно истакао несаломив дух колеге и падобранца Горана Тодоровића Фаце, припадника 63. падобранске бригаде, који ниже скокове и успехе у екстремним спортовима упркос несрећи коју је доживео. ■

Биљана МИЉИЋ
Снимио Даримир БАНДА

Биографија

Генерал Јелесије Радивојевић рођен је у 1966. године у селу Дрежник недалеко од Ужица. Средњу војну школу смера пешадија завршио је у Сарајеву, а након тога и Војну академију. Прве официрске дужности обављао је у планинској бригади у Крању у Словенији, а убрзо након завршеног основног падобранског курса прешао је у 63. падобранску бригаду. Био је на дужности начелника Центра за мировне операције, за коју се његово име највише везује, а ова година остаће забележена по унапређењу у чин бригадног генерала и новој дужности начелника Штаба Команде за обуку.

Руска одликовања владици Јовану и мр Небојши Јушковићу

Владика Јован Ђулибрк после двестогског скока

Његово Преосвештенство епископ липљански Јован (Ђулибрк) одликован је у Москви Орденом за заслуге другог реда, који му је, поводом његовог 200. падохранског скока, доделила Сверуска друштвено-државна војна и патриотска организација (ДОСААФ). Одликовања је уручио председник ДОСААФ-а генерал-пуковник Сергеј Александрович, у присуству свог заменика Виктора Николајевича, бившег начелника Војнодипломатске управе руског Министарства одбране и Генералштаба.

На пригодној свечаности у Москви, одржаној у уторак 18. јуна ове године, епископу Јовану, викару Његове светости патријарха српског Иринеја у Пећ-

кој патријаршији, додељен је Орден за заслуге другог реда, а мр Небојши Јушковићу уручен је Почасни знак.

– Сверуска друштвено-државна војна и патриотска организација бави се сарадњом друштва са војском, ратном авијацијом и ратном морнарицом, а њен циљ је развој патриотизма и мужевства у Русији, рекао је епископ липљански Јован.

Он је навео да се Орден за заслуге ДОСААФ-а трећи пут у осамдесетшестогодишњој историји додељује страном држављанину, а Почасни знак први пут.

Поводом 200. падохранског скока владике Јована, изведен је велики групни скок руских падохранца у Коломни,

једном од главних центара светског падохранства.

– Две стотине година од рођења владике Његоша, пророка српско-руског братства, прослављена је достојно на руском небу заједно са двестотим скоком владике Јована, истакао је генерал Сергеј Александрович.

На челу Савета ДОСААФ-а налази се министар одбране Русије Сергеј Шойгу, а у Савету ове организације заступљене су све важне instance руске власти, од председника и премијера до већег броја министарстава.

Епископу Јовану уручен је и знак Ваздушнодесантне војске, као и мајица „телњашка“, особени знак руских падохранца.

Небојши Јушковићу Почасни знак уручен је за вишегодишњу плодну сарадњу са руским ваздухопловцима и падохранцима, о чему говори и велики број значајних награда, медаља и ордена које му је до сада доделила Руска Федерација.

Узвратни дар епископа Јована и мр Небојше Јушковића домаћинима били су први примерци издања руског превода „Горског вијенца“ поводом 200 година од рођења владике Рада, које је објавио подгорички „Унирекс“.

Епископ липљански Јован Русију је посетио поводом промоције његове књиге „Историографија Холокауста у Југославији“, која је одржана 13. јуна у организацији Руског центра за Холокауст у Спомен-подручју Поклона гора у Москви. ■

Снимио А. ВЕСЕЛОВ

Скок пријатељства у Јорданској пустињи

Војни падохранци из Јордана, Француске, Уједињених Арапских Емирата и Сједињених Америчких Држава у склопу заједничке вежбе „Жељни лав 2013“ (Eager Lion 2013) заједно су извели симболичан скок пријатељства. На пригодној свечаности после тог скока разменили су значке падохранског звања, тзв. „падохранска крила“.

У вежби, односно мултинационалној операцији „Жељни лав 2013“, учествовале су падохранске и специјалне јединице више држава. Циљ је био да се учесницима у екстремном амбијенту Јорданске пустиње пружи увид у начин на који оружане снаге појединих земаља спроводе ваздушнодесантне операције. Осим тога, сврха јој је била и да повећа ниво сарадње и интероперабилности између савезника, да се ојача њихов међусобни однос, провере њихови, како индивидуални, тако и заједнички капацитети, те да се подигне ниво спремности за реаговање у кризним ситуацијама. Падохранци су, поред скоко-

ва, време проводили и на полигонима и на стрелиштима.

Свеобухватни мултинационални приступ извођењу оваквих здружених ваздушнодесантних операција требало би да, по замисли организатора, пружи одговор на модерне безбедносне изазове. ■

Б. НАЂ

Америчка студија о реформи руског ВДВ

Непредвидиви капацитети

Иако је руска ваздушнодесантна војска и њена оперативна способност веома занимљива најважнијем глобалном војном такмацу, вишегодишње истраживање, по свему судећи, оставило је непознанице када је реч о будућности те јединице и улози њеног команданта, генерала Шаманова.

Пре две године Институт за стратешка истраживања Ратног колеџа Копнене војске Сједињених Америчких Држава објавио је обимну студију (73 стране) о Ваздушнодесантној војсци Руске Федерације под насловом Организационе промене у руским ваздушнодесантним снагама: лекције из сукоба у Грузији.

Аутор ове студије је Род Торнтон (Rod Thornton) који се након девет година службе у британском пешадијском пуку „Зелених пастира“ (1992. и 1993. године боравио је у Босни и Херцеговини као преводилац) посветио академској каријери, и сада предаје на курдистанском универзитету у Ербилу у Ираку.

Са Њима или против Њих

Ако знамо да се Институт за стратешка истраживања (The Strategic Studies Institute – SSI) бави темама везаним за националну безбедност и војну стратегију с нагласком на геостратешкој анализи, јасно је да „најимпресивније формације у руској војсци“, како директор Института Даглас С. Ловлејс (Douglas S. Lovelace) назива ВДВ, изазивају дубоко интересе у земљама НАТО-а. Овај интерес почиња и на врло практичним претпоставкама. Како каже сам аутор, „ултимативна намера ове студије јесте да установи какве би то руске ваздушнодесантне снаге америчке или НАТО трупе могле да имају уз себе да сарађују или пред собом да им се супротставе“.

Иако аутор сматра да је сукоб у Грузији 2008. године послужио као „катализатор за промену унутар целокупне руске војске“, како он представља полазну референцу овог ма-

теријала, Торнтонова студија више пута указује на упад руских падобранаца на приштински аеродром 1999. године као на значајан догађај који је показао непредвидиве капацитете ВДВ.

Торнтонов рад полази од околности распада СССР-а, тврдећи да се „у постхладноратовској ери чинило да нема логике у томе да се одржавају руске ваздушнодесантне снаге. У традиционалној совјетској војној мисли, ВДВ је био намењен искључиво за убацивање трупа у дубину непријатељске територије. Крај хладног рата означио је крај потребе за таквим операцијама, а тиме и крај *raison d'être* самог ВДВ“. Торнтон подробно анализира међуигру политичких и војних фактора који су руководили трансформацијама ВДВ до 2008. године, проблеме са професионализацијом, као и улогу главнокомандујућег ВДВ и специ-

јални однос који ВДВ ужива са председником Русије, услед чињенице да је „традиционално ВДВ стратешка резерва руског председника“.

Шаманов рекао „њет“

Посебна пажња посвећена је тренутном команданту ВДВ, генералу Владимиру Шаманову, за кога Торнтон каже да је „играо посебно утицајну улогу у процесу организационих промена у ВДВ и да ће вероватно наставити тим путем“. Аутор студије добро запажа да је то што Шаманов није

учествовао у рату у Авганистану команданту ВДВ отежало каријеру, али увелико преувеличава значај тога. Торнтон каже и да је савез Путина и Шаманова учвршћен када је Шаманов командовао руским походом на Чеченију 2000. године, на чијем је успеху била заснована Путинова изборна победа исте године.

Велики део Торнтонове студије посвећен је рату у Грузији и улози ВДВ у њему. Шаманов је, као и аутор, увидео многе недостатке руске војске и ВДВ, као и предности које су имале специјалне јединице. Недостајала су средства везе (због којих је само Спецназ, тј. 45. пук у случају ВДВ, могао да позове ваздушне ударе), средства ноћног осматрања, снајперске пушке, противоклопна и противавионска средства, а нарочито се осећао недостатак средстава извиђања, поготово беспилотних летелица. Но, ваздушнодесантне трупе су се понеле одлично упркос свим проблемима. Изузетно брзо и у добром поретку пристигле су на бојиште и добро се бориле у рату који се завршио брзим и озбиљним поразом грузијских снага.

Упркос одличном учинку падобранаца, реформе које су захтеване од остатка оружаних снага требало је да погоде и ВДВ, о чему је „Падобранац“ већ писао, укључујући деноминавање дивизија на бригаде. Шаманов је то одлучно зауставио, обраћајући тај став тиме што су у ВДВ већ извршене суштинске промене, укључујући и установљавање самосталних батаљона као основних борбених јединица.

Преломна тачка Грузија

Торнтон детаљно прати и промене које су уследиле после рата у Грузији. У његовој студији разматрају се новине уведене у ВДВ када је реч о системима везе, сателитске навигације, борбених возила. ВДВ је, како се наводи, способност опстанка у бојном пољу увек претпостављао способности пребацивања до бојног поља. Према овој студији,

Шаманов је у тежњи да што боље механизује ВДВ чак спреман да купи одређена возила у иностранству, у Француској и Италији, а разматра се и набавка беспилотних летелица, наоружаних параглајдера, специјалног десанта. Обука ће бити појачана с нагласком на обуци у поморском десанту, а у кадровско смислу радиће се на професионализацији, регрутацији и попуни, нарочито подофицирима. Наиме, око 10 одсто регрута у ВДВ долази са завршеним факултетом, али је недостатак подофицира главна бољка ваздушнодесантне војске. Посебно се разматрају могућности брзог реаговања ВДВ, која се Торнтону чине мањим од декларисаних, те стање ваздушне флоте расположиве за транспорт и подршку.

У закључку Торнтон, помало бомбастично, каже да је утицај Шаманова „на процес промена у једној великој војној организацији можда један од најнаглашенијих у некој земљи у прошлом веку, а у Русији савим сигурно“. Трагови преживеле „кремљологије“ са свим њеним недостацима видљиви су у овој студији и у пренаглашавању тензије између ВДВ и копнене војске РФ, укључујући прогнозу да би се могло десити да, у случају да актуелни начелник Генералштаба Макаров постане

министар одбране, ВДВ буде апсорбован од копнене војске.

Ништа од тога се није догодило, а генерал Шаманов је у међувремену добио још једну звездицу. Још није дошао на место Макарова, као што је Торнтон предсказао.

Иако је процес анализе грузијског конфликта и реформе ВДВ узео аутору три године, видљиво је да су му прома-

кле и неке веома очите чињенице. Док Торнтон тврди да су у јединицама ВДВ које су проглашене ваздушнојуришним задржани само минимални падобрански капацитети, истина је да су те јединице скоро

потпуно задржале могућност падобранског десантирања.

Како год било, методичан закључак студије погађа да ће за неколико година борбена готовост значајно порасти, као и две важне ствари које су, несумњиво, од кључног интереса за њеног наручиоца. Прво, „ако ВДВ одлучи да иде с тешком опремом, он ће веома вероватно бити више од равноправног супарника за било које западне снаге које се нађу у истој оперативној зони“. Друго, „Москва је већ изгубила од Запада у Либији, и желеће да престане са губицима. Веома је вероватно да ће спречити да се то понови у Сирији. То би могао да буде следећи задатак ВДВ“. ■

Јован ЂУЛИБРК

Падобранска група Противтерористичке јединице Министарства унутрашњих

Грифон раширених

Пут од звања припадника или „обичног“ специјалца до специјалисте у једној или више области траје и по неколико година. Да би се у ПТЈ стекао статус специјалисте падобранца, потребне су најмање три године доказивања разних способности и око 150 скокова различитим техникама. Наравно, и да се појави упражњено место у падобранској групи од шест чланова.

Иако је употреба падобранца у мирнодопским противтерористичким дејствима веома ретка, нарочито у Европи, свака озбиљна специјална јединица има их у свом саставу, а падобранска обука обавезна је за већину припадника. Исти случај је и са специјалним војним и полицијским јединицама у Србији, намењеним за борбу против терориста, разних насилних екстремистичких и криминалних група у урбаним и руралним крајевима. Поред тога, падобранци се могу употребити за извршење задатака снабдевања сопствених јединица из ваздуха, допремање хуманитарне помоћи и у акцијама спасавања на неприступачним теренима. Имајући у виду начине употребе тих јединица и задатке на којима се ангажују, јасно је да нема потребе да сваки припадник поседује исти ниво падобранских вештина. Међутим, увек постоји одређен број падобра-

наца који су способни да у свакој прилици, у свим временским условима, дању или ноћу, са различитим теретом, веома прецизно слете на било који циљ и изврше задатак.

Мала група одабраних

Противтерористичка јединица Министарства унутрашњих послова Републике Србије је мала, али врхунски опремљена и обучена формација, која се, по наређењу директора Полиције, уз сагласност министра унутрашњих послова, може ангажовати врло брзо на било којој тачки територије наше земље. Нешто мање од 200 њених припадника (оперативног састава) до сада су извршавали најсложеније и најопасније мирнодопске задатке, међу којима је било неколико талачких ситуација, борби против терористичких група и нарко-банди, хапшења опасних криминалаца, спровођења лица са

домаћих и међународних потерница, пратњи штићених личности, па чак и успостављања јавног реда и мира, што оваквим јединицама иначе није у „опису посла“. Предност специјалних полицијских јединица у односу на сличне војне саставе јесте њихова употребљивост и брзо упућивање на задатак без одлука законодавне власти. Ангажовање војних јединица у противтерористичкој борби, с друге стране, изискује низ законом дефинисаних корака и услова.

Досадашња пракса употребе специјалних полицијских јединица, о којима је јавност тек делимично информисана, говори да су им поверавани сви они задаци за које се сумњало да би могли да проузрокују жртве међу припадницима редовне полиције. Штавише, бројне акције хапшења лица с оне стране закона, која су одјекнула у јавности, махом су

крила

обавили припадници ПТЈ или њихове колеге из других јединица МУП-а, а да се то најчешће није посебно наглашавало.

– Овакве јединице не треба да се упадљиво појављују у јавности. Природа нашег посла је таква да не дозвољава превелику изложеност камерама – каже командант ПТЈ пуковник полиције Горан Драговић.

У ретким приликама када јединица организује селективну обуку за нове припаднике на конкурс се пријави велики број веома мотивисаних људи, из осталих организационих делова МУП-а, чак и из других специјалних јединица. Ипак, ретко се догоди да више од пет одсто њих

успешно савлада уводни дрил и стекне прилику да прође пробну обуку у трајању од шест месеци, након које се процењује да ли ће добити статус редовног припадника и у ком ће тиму бити.

Шеф инструкторске групе ПТЈ мајор полиције Горан Пановић каже да уводни дрил служи да се провери да ли ће кандидат и када изговорити „нећу” или „не могу”.

– У тих неколико недеља кандидате доводимо до граница психофизичке издржљивости, не само да бисмо проверили шта могу њихова тела, већ и то колико су посвећени и психички снажни да поднесу притисак одустајања који се константно појачава – каже мајор Пановић.

На селективној обуци ПТЈ не постоје изрази „не могу” и „нећу”. Кандидат показује колико је јак управо одупирући се да посегне за речима које би га „спасиле мука”. Инструктори с правом верују да људи који савладају притисак тог селективног дрила, сутра, као припадници једи-

нице, могу бити поуздани у било ком опасном и тешком задатку.

Елита падобранаца

Један од шесторице чланова падобранске групе ПТЈ водник Зоран Станојевић каже да у јединици нема одвајања падобранаца и „осталих”, али да се елитизам и те како осети у комуникацији са колегама из иностранства. Он наводи да је на заједничкој обуци са припадницима специјалних снага Руске Федерације због „падобранских крила” био веома поштован.

– Када су видели да сам српски специјалац – падобранац према мени су се односили као према брату и све баријере међу нама су у тренутку срушене – сећа се Станојевић.

Поставља се логично питање зашто јединица попут ПТЈ има тако мали број падобранаца. Шеф инструкторског тима мајор Пановић објашњава да је команда јединице дошла до закључка да је корисније имати неколико врхунски обучених

ПАД БРАНАЦ

Профил падобранца

Мајор полиције Горан Пановић једно је од познатих имена у свету падобранства. После уписаног 1.300. скока, каже, престао је да их броји. Од почетка каријере специјалца, 1995. године у Јединици за специјалне операције РДБ, преко 2003, када је у ПТЈ дошао са чином млађег водника, па до данас, када се налази на челу инструкторске групе ПТЈ, Пановић је прошао скоро све дужности.

Високо образовање које је стекао на Факултету за физичку културу у Новом Саду верификовано је официрским чином тек 2004. године. У међувремену се усавршавао у иностранству, а командовао је и међународним тимом за специјалне операције у мисији на Хаитију 2009. и 2010. године.

Први падобрански скок убележио је 1. маја 1986. године захваљујући свом инструктору Славку Клајићу, и од тада је заљубљеник у овај спорт, за који не жели да каже да је екстреман. Премда је 1996. године имао озбиљан отказ падобрана „Клуз 3“ и преживео пуком срећом, наставио је да скаче и од тада обучио многе полицијске падобранце. Поред тога, мајор Пановић је инструктор џудоа и скијања.

Вежба са СЈП Републике Српске

Припадници ПТЈ су недавно са колегама из Специјалне јединице полиције Републике Српске извели заједничку вежбу у рејону језера Перућац и истоимене хидроелектране где су у неколико сегмената показали дејство противтерористичке групе. Тактичка супозиција је била да су наоружани терористи заузели хидроцентралу као важан инфраструктурни објекат и да прете да је униште.

Јединице МУП-а Србије и Републике Српске добиле су задатак да наведenu групу неутралишу.

Вежба је почела падобранским десантом припадника ПТЈ, затим синхронизованим дејством снајперских тимова ПТЈ и СЈП. После тога су дејствовали интервентни тимови заједно са рониоцима и алпинистима.

Ова заједничка активност показала је спремност припадника ПТЈ да истовремено дејствују већину својих капацитета, али и да успешно сарађују са компатибилним јединицама у региону.

падобранаца који су у стању да скоче било где и било када, него да већи део јединице има „одрађен“ мањи број скокова.

– Специјалне јединице су скупе. И свака држава, па и наша, издваја озбиљан новац за обуку специјалца. Ипак, ми га имамо много мање него неке друге земље, што нам на располагању оставља ограничен број скокова годишње. Ради очувања борбене готовости, а у духу рационализације, сматрамо да је ефи-

Вежба ПТЈ и СЈП на хидроелектрани Бајина Башња

касније омогућити већи број скокова падобранској групи, него по два или три скока остатку јединице – каже Пановић.

Основна падобранска обука је сте део редовне обуке свих припадника ПТЈ и током године они су у обавези да имају барем један скок. Већина припадника оспособљена је да, како кажу у Команди, изведе ефикасан борбени скок на просторију величине рукометног играли-

шта, што би у реалним условима било сасвим довољно. Ипак, припадници падобранског тима у стању су да изведу скок под пуном борбеном опремом или са неким специфичним теретом тандем-падобраном са велике висине, и да се приземље по потреби и на кров неке зграде или куће.

Осим шесточлане падобранске групе која је формацијски у саставу трећег тима ПТЈ, и већег броја раније обучених падобранаца, још десет младих падобранаца врло је близу да стекне цивилну Б дозволу падобранаца, што би им, поред верификације знања, омогућило и да се као спортски падобранци самостално такмиче у земљи и иностранству. Будући да су падобранци ПТЈ већином и чланови падобранског клуба „Грифон“, они своје умеће доказују и резултатима на такмичењима, као што су и ове године на „Ченеју“ као организатори и такмичари однели прво место у генералном пласману на 59. државном падобранском првенству, четврту годину заредом. Томе су допринели, каже мајор Пановић, и искусни падобранци, пре свих инструктор Радослав Кораћ, Игор Жмирић и чланови ПК „Грифон“ инструктори Слободан Марковић и Слободан Терзић.

Оно што важи за све остале специјалности – алпинисте, рониоце, снајперисте, важи и за падобранце. Наиме, Противтерористичка јединица посвећује велику пажњу психичком профилисању својих припад-

ника. Уколико тим психолога процени да одређени кандидат нема склоности за одређене послове, они ће команданту препоручити да том припаднику да неко друго задужење. Постоји, дакле, вероватноћа да одређени припадник јединице са изузетним резултатима на обуци ипак не буде примљен у неку од специјализованих група, јер за то постоје одређене негативне процене психолога. Како сазнајемо, командант се до сада није преварио поступајући према стручним сугестијама тима инструктора и психолога.

Премда полицијске јединице у Србији до сада нису извеле ниједну акцију уз употребу падобранског десанта, изазови које доноси будућност не искључују такав сценарио. Могућности употребе врхунски обучених падобранаца су вишеструке и из године у годину се тактике и процедуре обогаћују новим искуствима. Падобранац је данас у могућности да са великом прецизношћу скочи на одређену тачку сам, са наоружањем, неком специфичном опремом, храном, лековима и санитарским материјалом, или пак да безбедно приземљи неког стручњака који није падо-

Падобрани и наоружање

Припадници падобранске групе ПТЈ скачу падобранима типа: „Пара-фоил 282“ (Parafoil 282), „Игл 290“ (Eagle 290) и тандем-падобран „Стронг“ (Strong). Према речима мајора Пановића, поменути падобрани су најбољи у квалитету и производи их америчка компанија „North American Aerodynamics“ која снабдева падобранима америчку свемирску агенцију НАСА.

Падобранци у акцију носе краће цеви и то превасходно проверени „Хеклер и Кох МП5“ и амерички М-4 „Командо“ са „Ејм-поинт“ нишанима и осталом пратећом опремом.

бранац, а чије је знање неопходно у зони дејства или рејону погођеном неком природном или хуманитарном катастрофом. Управо зато „Грифо-

ни“ својом обуком увек иду корак испред изазова. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимио Александар МИЛАНОВИЋ

Демонстративни тим Падобранске школе америчке копнене војске

Сребрна крила

Пола века трајања, престиж и углед међу колегама учинили су да за право на скокове са сребрно-црном куполом постоји велика конкуренција.

Сребрна крила (Silver Wings) су званични командни падобранско-демонстративни тим Падобранске школе америчке копнене војске у Форт Бенингу.

Тим постоји од 1965. године, али вуче традицију од спортског падобранског клуба за војнике и официре падобранске школе, који је оформљен још 1958. године. Чланови овог падобранског клуба прве демонстративне скокове извели су већ 1959. године, а наредне године учествовали су на првим такмичењима.

Богата историја

Званични падобранско-демонстративни тим падобранске школе настао је 31. августа 1965. године. Чланови тима и клуба махом су били исти војни падобранци, а клуб и тим функционисали су паралелно неколико следећих година. Када је падобранска школа у Форт Бенингу слала падобранце на такмичења, тим је углавном био мешовит.

Први формацијски скок са отвореним куполама у Форт Бенингу извела су два падобранца, од којих је један припадао спортском клубу базе и школе, а други демонстративном тиму. Године 1970. тим је добио име које и данас носи – „Сребрна крила“.

У последње две деценије прошлог и у првој деценији 21. века, тим је имао задатак да представља падобранску школу америчке копнене војске у Форт Бенингу на војним и спортским такмичењима, да извршава демонстративне скокове, како на војним, тако и на цивилним манифестацијама. Осим тога, падобранци овог тима опитовали су нову опрему која се користи у скоковима

„на слободно“ и истраживали технике извођења тог типа скокова.

Заштитни знак тима су њихове сребрно-црне куполе са знаком падобранске школе и увек су у тим бојама. Осим брзих купола које тим користи, све остале куполе носе знак падобранске школе у Форт Бенингу. Тим сачињавају како официри, тако и подофицири и војници чији се број скокова на слободно, појединачно гледано, креће од 200 до 2.500. Припадају разним јединицама америчке копнене војске које су стациониране у Форт Бенингу. Ипак, највише их је из 1. батаљона 507. падобранског пука. Сваки од њих је искусан војни, али и спортски падобранац. Просек старости чланова тима је 33 године.

Лешење брзом куполом

Строги критеријуми за чланство

Тим се састоји од 16 падобранаца (10 чине сталну поставу, а 6 је повремено у тиму). Да би били део тима, чланови морају да поседују најмање А дозволу по USPA стандарду, и морају имати барем основно војно падобранско звање аме-

ричке војске. Најнижи чин, који кандидат за пријем у тим мора носити, јесте наредник прве класе.

Селекција за тим траје 90 дана, и садржи интензиван програм скокова које кандидат треба да изведе и тако покаже своју вештину или потенцијал за напредовање у скакачком смислу.

Командир тима Silver Wings капетан Грегори М. Бендер

„Сребрна крила“ не поседују своје летелице као нпр. „Златни витезови“, већ скачу из летелица које су на располагању у конкретној прилици, како у војним базама, тако и у случајевима када скачу за цивилну публику и изводе ванаеродромске скокове. Наступају скоро сваког викенда у току године. Специјалност тима су велике формације у слободном паду, са димним канистерима, што је визуелно веома атрактивно за публику.

Осим таквих скокова тим изводи и скокове са заставама, а поједини чланови, квалификовани за ту врсту скокова, изводе и тандеме, као и скокове на воду и ноћне скокове.

Садашњи командир тима је капетан Грегори М. Бендер. Вишеструко је одликован и поседује борбено искуство, пошто је у мисијама у Ираку и Авганистану био неколико пута, где је и рањаван. ■

Б. НАЂ

Падобранци мировњаци

У складу са резолуцијама УН и декретима Руске Федерације, ова јединица била је ангажована и на нашим просторима. Плаве беретке из Уљановска спремају се за нове акције у међународним мисијама.

Руски мировњаци на аеродрому у Тузли

Почетком јуна ове године 31. гардијска самостална ваздушнојуришна бригада руске војске започела је планирану борбену обуку за специфичне задатке особене за мировне мисије. Крај обуке планиран је за јесен ове године. Бригадом командује херој Руске Федерације пуковник Геннадј Анашкин.

Тридесет прва бригада тренутно има највише професионалног састава у својим редовима од свих јединица војске Русије. Од ове јединице очекује се да у најкраћем времену, у било ком тренутку, и у било ком делу света, буде спремна за извршење борбених задатака са падобранским скоковима, како у операцијама под мандатом УН, тако и у оним под

мандатом Организације уговора о колективној безбедности.

Бригада ће, како је најављено, бити ојачана. Уместо досадашње извиђачке чете, бригада ће имати извиђачки батаљон и додатну чету за електронско ратовање. До краја јесени јединица ће бити потпуно професионализована.

Борбена возила ВДВ у саставу КФОР-а на Косову

Падобранци из Уљановска већ су учествовали у мировним мисијама. У складу са резолуцијама УН и декретима Руске федерације, бригада, односно њени делови, били су ангажовани и на нашим просторима. Прво је у Босни ангажован 554. самостални батаљон ове бригаде, снаге око 900 падобранаца. Касније, 1999. године, војници и официри ове бригаде били су послати и на Косово и Метохију.

Припремљен је и посебан временски распоред и план обуке за учешће у мировним операцијама елемената ове јединице. План је координиран са генералштабом и одобрен од Главног директората оружаних снага за борбену обуку. За различите елементе бригаде обука ће трајати од једног и по до пет месеци.

Почетку обуке претходила је градња комплекса објеката на полигону за обуку ове бригаде који се иначе налази у Поливну. По наређењу генерал-пуковника Владимира Шаманова, команданта Ваздушно-десантне војске Русије, у склопу обуке биће обавезно примењена како домаћа, тако и страна искуства у извођењу мировних операција.

Специјализација искључиво падобранских јединица за употребу у мировним мисијама управо је резултат одлучног залагања команданта ВДВ генерал-пуковника Шаманова. Тиме се подиже квалитет обуке, опреме и наоружања тих јединица. Јединице добијају квалитетније људство за попуну, а то људство има и бољу плату. ■

Б. НАЂ

У Форт Брегу, Каролина

Виша падобранска обука од сада селективна

Традиционална техника падобранског десанта подразумева масовни падобрански скок са мале висине, на гуртни из нисколетећег ваздухоплова. Ова техника у данашњим условима није одговарајућа у ситуацијама када је потребно тихо и прецизно убацити мали специјализовани тим у непријатељску позадину.

Најпогоднији за мале специјалне тимове и њихово убацавање у непријатељску позадину су ВИВО и ВИНО скокови. То су скокови са високим искакањем из ваздухоплова и високим отварањем падобрана, као и скокови са високим искакањем и ниским отварањем. Оваква техника скока на слободно у свим армијама света део је више падобранске обуке.

Код традиционалне технике долази до великог растура десанта, а осим тога, нисколетећи ваздухоплов привлачи нежељену пажњу са земље. Такође, у условима модерног ратовања, непријатељ је углавном обучен и спреман да дочека и да се брани од масовног падобранског десанта. Тако је за већину задатака на просторији дубоко у непријатељској позадини погоднија употреба дванаесточланог високообученог специјалног тима, који се падобраном убацује тихо и прецизно.

Свесни ових проблема, али и одговора на њих, у Команди специјалних снага у Форт Брегу у Каролини, где се налази и падобранска школа америчке копнене војске, донели су одлуку да виша падобранска обука буде реализована одмах на почетку, као део селективне обуке кандидата. Циљ је да сви састави борбених тимова, на нивоу пука специјалних снага, прођу вишу падобранску обуку.

Виша падобранска обука у склопу селективног курса за специјалне снаге спроводи се у Вишој падобранској школи опитног центра у Јуми у Аризони. Поменути курс у овој школи до ове године трајао је три, а сада траје четири недеље. Прва недеља састоји се од летења у ваздушном тунелу, где кандидати уче стабилно вертикално и хоризонтално летење у слободном паду. Ваздушни тунел постоји и у Форт Брегу, али је овај у Јуми новији и бољи. Прва недеља састоји се и од учења пакова-

ња МС-4 падобрана и увода у технику извођења операција које траже извођење оваквих скокова. Преостале три недеље кандидати изводе падобранске скокове у свим могућим условима, користећи најразноврснију расположиву опрему за сваки тип скока.

У 2013. години планирано је да школа обучи 358 кандидата из специјалних снага. До 2015. године планира се да школа годишње одшколује 1.026 кандидата, од тога 766 из специјалних снага. Када школа буде потпуно опремљена, уз ангажовање 18 додатних инструктора, годишње ће моћи да обучи 19 класа са по 54 полазника у свакој.

Полазници на курсу користе најмодерније модуларне комуникационе кациге. Овакве кациге користе и њихови инструктори како би им у реалном времену, још док кандидати лете своје куполе, дали потребна упутства. Тако су кандидати у прилици да се као група врло прецизно приземље на унапред предвиђену десантну просторију, и одатле наставе испуњавање задатог циља. Осим ових модуларних комуникационих кацига, кандидати користе и најмодернију модуларну заштитну опрему, наочаре за ноћно осматрање, падобранске куполе типа крила за велики долет, кисеоничке системе, системе за међусобну комуникацију у тиму, као и најновију паранавигациону опрему. ВИВО скокови у овом тренутку чине 50 одсто од укупно изведених скокова у школи за вишу падобранску обуку опитног центра у Јуми. ■

Б. НАЋ

Тандем-скок Горана Тодоровића Фаце

Човек који разуме страх

Ми, падобранци, кажемо да „оног тренутка када престанеш да се плашиш, престани да скачеш!“. Све док постоји страх, постоји нешто у човеку што га држи будним.

Горан Тодоровић Фаца, некадашњи припадник 63. падобранске бригаде, извео је 28. јуна тандем-скок на цивилном аеродрому „Лисичији Јарак“, из хеликоптера „Бел 212“, са висине од 3.000 метара, уписавши га у своју књижицу под бројем 1004.

– С обзиром на то да је падобранство љубав од које никада нећу одустати, и ове године упутио сам захтев за одобрење извођења падобранских скокова са припадницима падобранског састава САЈ министру унутрашњих послова Ивици Дачићу. Поново ме је одушевило што сам одговор, и то позитиван, добио за врло кратко време – истиче Фаца.

Према његовим речима, посебну захвалност дугује инструктору падобранства у САЈ-у Јоци Мандићу, и тандем-мастеру Борису Адамову, са којим је извео поменути скок.

– Ми, падобранци, кажемо да 'оног тренутка када престанеш да се плашиш, престани да скачеш!'. И све док постоји страх, постоји нешто у човеку што га држи будним – поручује искусни Фаца.

Неустрашиви падобранац, чија је љубав за екстремним спортовима победила чак и несрећу после које је остао инвалид, најпре се уписао у Гинисову књигу рекорда, скочивши са некадашњим колегом са 8.300 метара, а онда је скоком са 8.453 мета-

Фаца са припадницима САЈ-а после 1004. скока

ра поставио и светски рекорд. На Куби је ронио са ајкулама, а освојио је и највиши врх некадашње Југославије – Триглав, на висини од 2.864 метара.

– Обично ме питају да ли сам икада помислио да одустанем од скакања падобраном и бављења спортским активностима након незгоде која ми се догодила пре више година. Ја им одговарам да се страх свакодневно рађа, али тај исти страх, који те може парализати за сва времена, уједно је и добра ствар.

Потребно је да страх разумеш, онда све баријере лакше падају – објашњава он.

Према његовим речима, несреће се догађају, и нажалост, догађаће се, али то не значи да треба заувек напустити љубав која га је и одвела међу облаке.

– Не смем дозволити ни себи ни другима да то што се догодило умањи лепоту доживљаја. Када једном закорачите међу облаке, спустите се у свет мора, попнете се на врхове планина, онда сте тек на почетку спознаје шта нуди природа и чега се људи, нажалост, одричу у корист цивилизације. И тада вас ништа више не може спречити, па ни инвалидитет који имате, јер то је само људском уму – истиче Фаца. ■

Б. МИЉИЋ

Падобранство изнад свега

– Често ме питају шта ми представља највредније достигнуће и на шта сам највише поносан, с обзиром на свеукупне досадашње резултате. Тешко је, међутим, издвојити нешто, јер сваки спорт на другачији начин пружа унутрашње задовољство и мир. Наравно, прва љубав, падобранство, увек ће се издвајати. Морам да додам још једно интересовање, а то су књиге. Много читам и пишем – закључио је Горан Тодоровић Фаца.

ПАД БРАНАЦ

спорт

Светски куп у параглајдингу на Копаонику

Пехар одлетео у Француску

Разлика између најбољег пилота на Светском купу у параглајдингу, Максима Белемана из Француске (3.671 бод) и другопласираног Франциска Хавиера Реине Лагоса из Шпаније (3.667) је свега четири поена, што говори о квалитету пилота параглајдера који су се такмичили на Копаонику. Трећепласирани међу 123 пилота је Француз Чарлс Казо, док је најбоља дама међу пилотима Клаудија Булгаков из Пољске.

Србију су на овом такмичењу представљали Владимир Бачанин, актуелни државни првак, Милан Бујић и двојица перспективних младих пилота, Бојан Арсенијевић и Милан Стевић.

На такмичењу су учествовали најбољи пилоти из 27 земаља који су селектовани на основу постигнутих резултата. Само они са најбољим оценама имају част и привилегију да се надмећу за титулу светског првака. Након овог такмичења пилоте очекује још једно надметање у Турској, а најбољих 15 се директно квалификује за Суперфинале Светског параглајдинг купа које се ове године одржава у Бразилу.

– Током седам дана такмичења имали смо четири тркачка задатка, што значи да су пилоти прелетали од 40 до скоро 100 километара надмећући се на небеским стазама. Укупно је прелетено више од 25.000 километара, а у организацији је свакога дана на терену било присутно више од 50 људи – истакао је Жељко Овука, генерални секретар Ваздухопловног савеза Србије.

Занимљиво је да победник такмичења на Копаонику испрва није био сигуран да ли ће учествовати јер му нису били познати терени за летење у Србији као ни наша земља. Међутим, златна дама, Клаудија Булгаков која је раније имала прилике да упозна чари лета изнад Копаоника, успела је га убеди да у Србију вреди доћи на такмичење јер су организатори одлични. И исплатило му се, Белеман одлази кући са златном медаљом и пехаром.

Организатори овог великог догађаја су Асоцијација параглајдинг светски куп, Ваздухопловни савез Србије, Клуб слободног летења „Арес“ из Београда и Параглајдинг клуб „Голија“ из Рашке.

– Ово је други пут да Србија има част да организује такмичење за Светски куп. Имати скоро 130 пилота у ваздуху овог профила је велика ствар. То су неки од најбољих летача

на свету и одлучили су да лете изнад Копаоника и овде сакупљају бодове за своју каријеру. То значи да су најбољи пилоти света одлучили да нама као организаторима поклоне своје поверење – рекао је Зоран Николић из Параглајдинг клуба „Голија“ из Рашке. ■

М. КЉАЈИЋ

ВДВ добија нове десантне падобране 2014. године

Ослонац на домаће знање

У склопу реформе и модернизације Ваздушнодесантне војске Руске Федерације предвиђена је и замена постојећих десантних падобрана Δ-6 и Δ-10 новим моделом, који треба да има повећану носивост, мању вертикалну брзину, боље маневарске карактеристике. Као наследник разматра се и падобрански систем Δ-12.

У склопу реформе и модернизације Ваздушнодесантне војске Руске Федерације предвиђена је и замена постојећих десантних падобрана Δ-6 и Δ-10 новим моделом, који треба да има повећану носивост, мању вертикалну брзину, боље маневарске карактеристике. Као наследник разматра се и падобрански систем Δ-12.

Завршна фаза развоја седмогодишњег пројекта падобрана Δ-12 била је најављена за 2011. годину. У октобру 2012. извршена је јавна презентација прототипских примерака. До сада су завршени тестови статичког и динамичког оптерећења, као и скокови опитних падобранаца, чији су први утисци о карактеристикама новог падобрана веома повољни.

Интересантно је напоменути да је, према речима заменика директора руског завода НИИ „Парашуто-строение“, руско Министарство одбране планирало куповину неког већ готовог модела падобрана из иностранства и да је финансирање домаћег пројекта било обустављено. Међутим, домаћа фирма добила је могућност да конкурише, а развој Δ-12 Завод је финансирао сопственим средствима зарађеним на другим пројектима.

Падобран Δ-12 назван је „Листик“ (Лист) вероватно због облика куполе, која је у основи испупчени правоугаоник, што је у свету данашњих десантних падобрана необично, мада не и јединствено (амерички Т-11 има куполу „кутијастог“ облика). Такав облик куполе није новина, сличне конструкције већ су постојале и биле у употреби шездесетих година прошлог века.

По својој конфигурацији овај падобран је, по много чему, револуционаран. Оба падобрана, и главни и резервни, налазе се у ранцу са задње стране – на леђима падобранца, што је за ову категорију падобрана јединствен случај. Тиме је омогућено да тело падобранца са предње стране буде слободно за качење теретног ранца са наоружањем и опремом. Кроз пројекат је развијено и неколико модела теретних ранчева за различите кориснике: за обичног војника стрелца, снајперисту, митраљесца, извиђача итд., који се врло лако, помоћу бравица, каче на централни прстен на грудима, а још лакше одбацују – једним потезом, непосредно пред приземљење.

Систем веза дизајниран је тако да омогућава падобранцу ношење балистичког заштитног пр-

слука у току скока. Све ово, поред удобности, пружа и могућност бржег ступања у борбу одмах по приземљењу. Слободни крајеви главног падобрана за систем веза причаћени су помоћу система „три алке“, ради брзог и лаког одбацивања. За падобрански аутомат одабран је, тј. задржан проверени модел „ППКУ“, који је у употреби већ неколико деценија.

У односу на модел Δ-10, који је у употребу уведен не тако давне 2005. године, са укупном носивошћу од 140 килограма, нови падобран може носити 20 килограма терета више. Већа носивост терета један је од тактичко-техничких захтева који се појављује у свим савременим пројектима, како десантних, тако и специјалних падобрана широм света, због увећаног комплета личне опреме и наоружања савременог војника, као и повећања аутономије, ношењем већих залиха муниције, хране и минско-експлозивних средстава.

Поред осталог, Δ-12 одликује и мала вертикална брзина, која са пуним оптерећењем од 160 килограма износи четири и по метра у секунди, па је смањена и могућност повређивања војника при приземљењу. Маневарске карактеристике такође су побољшане, па је могуће вршити заокрете од 180 степени за седам до осам секунди, што је са аспекта ваздушнодесантне пешадије сасвим солидно, имајући у виду да већина таквих јединица у свету има неуправљиве, или падобране са скромним маневарским карактеристикама.

Након завршених заводских уследиће тзв. „државна испитивања“, након којих ће се донети одлука о евентуалном увођењу у наоружање падобранског система Δ-12. Очекује се да ће процес бити завршен у току 2014. године. ■

М. БРАДИЋ

Тактичко-техничке карактеристике Δ-12 „Листик“

- максимална укупна (полетна) маса – 160 kg
- површина главног падобрана – 90 m²
- вертикална брзина при укупној маси од 160 kg – 4,5m/s
- преоптерећење приликом активирања главног падобрана – макс. 7G (средња вредност 4,5G)

Операције у рату у Родезији

Премало ногу у чизмама

Иако је регуларна, углавном белачка војска бивше британске колоније била изузетно добро обучена и премда је примењивала иновативну тактику са мноштвом ваздушних десаната, није била у стању да савлада вишегодишњи оружани отпор већинског црначког становништва.

Мало је сукоба који су трајали читаву деценију, имали више зараћених страна, почели у једној, а завршили у сасвим другој политичкој клими, у којима се ратовало толико неконвенционално, у којима су се мењале стране и поражени на крају имали користи као да су победници, као што је то био случај са ратом у Родезији. Тај сукоб посебно је знача-

јан због интензитета мобилног ратовања, посебно дејства падобранских и хеликоптерскодесантних јединица, и у том смислу му нема равнот у свету. Чак ни рат у Вијетнаму није ни приближно интересантан и значајан за падобранске и десантне операције колико рат у Родезији.

Родезија, данашњи Зимбабве, дуго је била британска колонија. Смештена на југу Африке и без излаза на море, била је деценијама

ушушкана и окружена најнапреднијим колонијама британског и португалског царства. Након Другог светског рата Родезију су захватили немири. Проблем је настао због британске политике да се бивше колоније препусте на управљање домицилном већинском становништву. То су свуда у Африци били црнци. Међутим, белци у Родезији себе су сматрали владајућом класом и исто тако домаћим становништвом, па су под вођством Јана Смита, белог националисте и вође родезијског фронта, прогласили независност од Лондона. Такав потез разгневио је већинско црначко становништво које је организовало побуну.

Од 1961. године црнци се сврставају у две ослободилачке организације: ZIPRA – Народна револуционарна армија Зимбабвеа под патронатом СССР-а, Замбије, Источне Немачке и Кубе и касније ZANLA – Афричка национална ослободилачка армија, основана у Танзанији две године касније, коју је водио Роберт Мугабе. ZANLA се ослањала на идеологију маоизма и подршку НР Кине и ДНР Кореје, али и СФР Југославије која је организацију снабдевала лаким пешадијским наоружањем.

Мањина против већине

Влада беле мањине у Родезији на располагању је имала елитне је-

Скаути испред Дакоше

динице некадашње британске империје. У првом реду то је био родезијски SAS, потом RAR – Родезијски афрички стрелци и RLI – Родезијска лака пешадија. Остале јединице створене су касније, Силус Скаути и Грејеви Скаути – добро обучене јединице лаке коњице за противгерилске операције. Скоро све ове јединице током рата постале су падобранске. Скоро половину оружаних снага Родезије чиниле су ваздушно-десантне јединице, што представља највећи постотак било где у свету. Организоване су ваздушнодесантне патроле и потпуно реорганизоване копнене јединице. Треба напоменути да је најмање 50 одсто родезијских снага било састављено од црнаца, а напуштена је стандардна формација пешадије и од копнених снага формиране су мање, брзо покретне јединице за упад на непријатељску територију.

Наоружање је било стандардно, као и код осталих јединица – аутоматска пушка FN-FAL и њена јужноафричка верзија P-1, а касније и западнонемачка Хеклер G-3, све три у калибру 7,62 mm НАТО.

Што се тиче ваздухоплова, у рату се посебно истакао један – Даглас „Дакота“ или C-47, војна верзија цивилног DC-3 који је био „радни коњ“ RxAF (Родезијско РВ) и активно учествовао у десантним операцијама и снабдевању јединица. Једноставна и лака за одржавање, „Дакота“ је носила гро припадника десанта, и дешавало се да иста војна јединица са тим авионом и по три пута дневно полети на десант и изврши га успешно.

Постојала је падобранска школа вођена од стране SAS-а. Падобранци који су се користили били су стандардног „Х“ типа, али су замењени француским „ТАП-665“ који су били бољи, а убрзо су стигли и амерички типа „Т-10“. Интензитет обуке показује чињеница да је од установљења школе 1961. до 6. маја 1970. године прослављен 10.000. скок изнад базе „Њу Серум“, а извео га је двадесетшестогодишњи инструктор Тони Хјуз (био је то његов 155. скок).

Иако релативно малобројна армија, свега 15.000 припадника, били су обучавани од стране врхунских официра и војних команданата. Кандидати за противгерилске акције, будући падобранци из свих једини-

ца, стизали би у камп Вафа-Вафа на обали језера Кариба и у наредних 17 дана пролазили процес селекције. Најбољи су примани у Силус Скауте, а остали у падобранце. Првих пет дана регрутима није давана никаква храна, већ би сами морали да се сналазе како да преживе, а лов им је био забрањен. Након пет дана регрутима је дозвољено да једу, али само месо са животињских лешева. На крају обуке имали би усиљени марш од невероватних 100 километара, при којем би сваки регрут у ранцу имао терет од 30 килограма камења. Сам врхунац марша био је тренинг брзине – брзи марш од два и по сата. За оне који би прошли ових 17 дана селекције следило је одсуство од само недељу дана, након којег би се враћали на други део обуке под називом „црна обука“ – обука инфилтрације у противничке редове.

Стратегија мобилности

Родезијски генерали су против побуњеника покренули нову стратегију борбе – мобилни комбиновани ваздушни и копнени рат. Нову тактику назвали су „Фајерфорс“ или „Ватрена снага“.

Родезијске снаге биле су састављене од 90 одсто мобилних компоненти, а свега 10 одсто припадника био је на стационарним дужностима. Никада раније, а ни касније, није забележено да су припадници и регуларних снага имали падобранске десанте, и то по три до четири ско-

ка дневно са висине од 300 стопа (око 90 метара).

Основна борбена јединица родезијске војске био је „Стик“ – одељење од четири човека са командиром и митраљесцем. Стик су чинила четири човека зато што је толико људи могао да превезе родезијски хеликоптер француског порекла „Алует 3“. Стик је имао вођу (Stick Leader), који је уједно био и радио-оператер са VHF станицом „А63“ или „А76“ и носио је „FN-FAL“ аутоматску пушку калибра 7,62×51 mm НАТО за коју је имао 100 метака и неколико различитих врста ручних бомби. Митраљезац је био наоружан са „FN-MAG“ митраљезом истог калибра, са 400 метака, а ту су била и два стрелца наоружана са „FN-FAL“ пушком, 100 метака и ручним и тромблонским минама. Један од стрелаца био је професионално обучени санитетлија и носио је санитетски комплет. Сваки члан Стика носио је инфузиони раствор. Свако треће зрно у пушкама било је обележавајуће и сваки члан тима морао је уз све то да носи и пиштољ 9 mm FN или „Стар“.

Свака „Фајерфорс“ чета имала је по четири или пет хеликоптера „Алуете 3“, а један је био резервисан за командира. Пошто је могао да понесе само по четири војника, свака чета је имала ваздушну компоненту од само 16 људи. Да би се то надоместило, Родезијанци су се ослањали на класичне падобранце. Свака „Фајерфорс“ јединица имала је по један транспортни авион C-47 „Дакота“ који је носио 20 падобранаца.

Припадник елитне коњичке јединице у борби против побуњеника

Тако је свака „Фајерфорс“ јединица имала само по 35–36 припадника ваздушног десанта – сваки од падобранаца у току рата имао је по 45–50 скокова.

Од четири хеликоптера по један је био наоружан топом „MG 151/20“ калибра 20 mm, монтиран на бочна врата, и носио је по 400 граната. Такви хеликоптери названи су „К-кар“ или „Убилачка кола“ (K-Car, Killer Car). Остала три хеликоптера звали су „Г-кар“ и били су наоружани митраљезима „Браунинг 303“ и служили су за транспорт и снабдевање десанта.

Начин извођења операција „Фајерфорс“ био је следећи: елементи RLI или Силус Скаута са истурених осматрачких положаја јављали су да су приметили покрет устаника на терену. Припадници RLI и RAR јединица били би на дежурству. На знак узбуне осам „Стикова“, укупно 32 човека, хитро би узели борбену опрему из шатора и врло брзо били у хеликоптерима. Они су чинили први талас напада. У исто време би се припадници другог таласа под опремом укрцали у камионе. Они су чинили такозвани „Лендтејл“ или „Земаљани реп“ који одлази на место десанта копном. Уколико је мета напада удаљена, на аеродрому би се укрцавали у Г-кар хеликоптере.

„Хеликоптери убице“ наоружани топом 20 mm први би долазили у рејон дејства. Командант операције би у једном од К-кар хеликоптера

извиђао, и потом одредио место десанта за „Г-кар“ хеликоптере или место искакања падобранаца из С-47. Када би се то утврдило, К-кар хеликоптери почели би да круже око циља у збијеној формацији супротно од кретања казаљке на сату и отворили би ватру из својих топова, кратким рафалима 2–4 гранате, што је често било довољно за ефикасну елиминацију. Тада би командир пратио бег герилаца и наређивао да хеликоптери са десантом слете њима у сусрет и почну опкољавање. Након искрцавања десанта, „Г-кар“ би на још пар места извршили лажна слетања како би збунили непријатеља и приказали да је десант далеко већи.

Тихе убице

Када је реч о самом падобранском десанту, операција би изгледала овако: У једној „Дакоти“ било је шест стикова, или 24 падобранца. Они би искочили из својих авиона, спустили се уз подршку и надлетање хеликоптера. По слетању на тло, оформили би једноредну колону.

Падобранци су примењивали тактику тихог хода ка циљу, која је забрањивала било какав разговор, изузев радио-оператера који је смео да одговара искључиво на поруке упућене његовој јединици и имао право да започне разговор само у случају да приликом напада јединица доживи веће губитке и мора да позове ваздушну подршку. Опрема падобранаца била је уредно затег-

нута. Пре искакања падобранац је морао да „скаче у месту“ да официр провери да ли неки део опреме производи звук који би непријатељ приметио. Уз то, данас стандардна процедура да сви војници пију из само једне чутурице како се не би чуло бућкање воде, први пут је масовно примењена у Родезији, а донели су је инструктори Аустралијанци и Американци, ветерани Вијетнамског рата.

Кретање у једноредој колони и стрељачком строју на миран начин, без искакања „осматрача“ са стране или ширења бојевог поретка, изводило се зато што је почесто од десанта до непријатељског циља било и по 20 или 30 километара. Уједно, војници нису смели непотребно да се замарају разним холивудским „командоским“ егзибицијама. Мирним ходом на већој даљини мање би привлачили непријатељеву пажњу, али су им и чула била на максималном опрезу, посебно чуло слуха. Како је у шикари видљивост минимална, а афричка жега деформише видно поље и слику, падобранци су се махом ослањали на чуло слуха, као и њихови непријатељи, па је самим тим јасно зашто ни одред падобранаца није смео да испушта било какве звуке.

Када се јединица развила у стрелце, почела је ослушкивање и осматрање потенцијалног непријатеља. Имали су дозволу да пуцају искључиво када би неки жбун или слично растиње били посебно сумњиви. Тада су смели да пуцају јединачном ватром, и то само припадници јединице најближи том жбуну. Уколико би митраљезац био тај који отвара ватру, био је обучен да користи само рафал од једног секунда. Тек након осматрања поготка смео је да понови ако је било потребно.

Насумично пуцање најстроже је санкционисано, па га није ни било. Такви сукоби дешавали би се на, не више 20–30 метара, и важило је правило да један падобранац пуца и ликвидира непријатеља, и то са 5–6 јединачних опаљења или кратким рафалом, најчешће само једним. Када би један падобранац отворио ватру, остали би легли у заклон и како се не би одали осматрали без отварања ватре. Сви други падобранци имали су задатак да не осматрају у правцу дејства друга који пуца, већ на све друге стране како би осигурали да

Одређен део родезијске „беле“ војске чинили су црнци

Пагобрански десант из DC-3

напад није клопка или демонстративни напад, те да главни напад долази из другог правца. Уз то, то је био и знак колико су поверења имали једни у друге и колика је била оспособљеност појединца у родезијским падобранцима.

Након ликвидације мете, строј не би кренуо даље, већ би се вратио назад да прочешља терен како би били сигурни да нема заосталих непријатеља или скривених герилаца у позадини. Потом би се поново вратили напред и све то још једном поновили. Тек онда би кретали даље. На тај начин су детаљно „чешљали терен“. Неретко су се и по осам пута ишли напред–назад. Када би се тако враћали, скоро сваки пут би ликвидирали макар једног герилца који се крио у жбуњу, а да он не испали ниједан метак.

Операција „Динго“

Најуспешнија акција коју је „Фајерфорс“ извео била је операција „Динго“, која се одвијала од 23. до 25. новембра 1977. године у Мозамбику. Била је то успешан и тесно координиран ваздушни напад са десантом „Фајерфорса“. Укупно 200 припадника десанта напало је седиште Роберта Мугабеа у граду Чиможу у Мозамбику.

Родезијски путнички млазник DC-8 авион надлетео је демонстра-

тивно полигон ZANLA, на којем је било више хиљада герилаца. Герилци су се разбежали, али су схватили да се не ради о војном авиону. Потом су поново чули да долази авион, али се нису склонили мисливши да поново надлеће DC-8, али овог пута била су то четири родезијска бомбардера „Канбера“ наоружана касетним бомбама.

Након таквог масакра падобранци су се искрцали и из три правца отворили ватру на преживеле герилце. Све то је употпунио напад 20 хеликоптера К-кар.

Родезијске снаге су се повукле уз минималне жртве – 2 мртва и 6 рањена, док је ZANLA имала 3.000 мртвих и неколико хиљада рањених, бар по тврдњама родезијске стране.

Најжешћи сукоби почели су средином и крајем седамдесетих година. На пример, априла 1976. године операција „Тревелер“ против ZANLA у Мозамбику, напади на базу, у мају операција „Детачмент“, упад Силус Скаута 108 километара у Мозамбик, у јуну месецу операција „Лонг Џон“ опет у Мозамбику, напад на Мапаи и базу за обуку ZANLA, и потом у августу операција Њаздоња – велики напад на ZANLA базу. Уследиле су операција „Марадон“ у октобру 1976 – напад на FRELIMO и

ZANLA базе у Мозамбику и операција „Игнишн“ – командоски напад на територији Боцване на складиште у којем су се налазиле ташна-бомбе намењене ZIPRA покрету ради изазивања панике и терористичких акција у градовима у Родезији.

Иако су имали изразито успешне акције, Родезијанци нису успели да сломе нити ослабе побуну. Како у Вијетнаму, тако и у Родезији, рат је био изразито ефикасан и наносио велике жртве непријатељу уз сразмерно мале губитке у сопственим снагама, али су се политичари и војни руководиоци заносили оценом да ако убију довољан број непријатеља, могу да добију рат (Kill ratio). Падобранске и десантне операције у Родезији су, може се слободно рећи, најпрофесионалније и најефикасније у досадашњој историји ратовања, али се не сме заборавити следећа чињеница – никада ни у једном тренутку родезијске снаге нису контролисале територију. Падобранци, десантници, јесу ударна песница свих војски, али тамо где песница удари, мора одмах да стане нога у чизми. Родезија једноставно није имала довољно ногу у чизмама. ■

Александар КИШ

Падобранске јединице Јапана у Другом светском рату

Небески самураји

Јапанска царска морнарица приступила је формирању падобранских јединица у само предвечерје Другог светског рата, на Пацифику. У Европи су тада увелико трајали сукоби у којима су употребљене ваздушнодесантне снаге

Прва формирана јединица морнаричких падобранаца настала је 20. септембра 1941. у Јокосука поморској командној области и бројала је 520 падобранаца. Друга је формирана већ 15. октобра исте године, са 746 падобранаца, а трећа, снаге 850 падобранаца, 20 новембра, такође у Јокосуки. Све јединице биле су снаге батаљона, а по месту формирања биле су познате као Први, Други и Трећи Јокосука батаљон. Највише борбених скокова за време рата извео је Трећи Јокосука батаљон. Међутим, овај батаљон имао је и највеће губитке.

Падобранци су званично били део специјалних морнаричких десантних снага, познатих под именом Рикусентаи, а спадали су под оперативну команду Јапанских царских морнаричких ваздухопловних снага. Пошто је и копнена војска имала своје падобранске јединице, познате под именом Теишин, треба рећи да су морнарички падобранци деловали потпуно независно од армијских.

Намена и задаци

Основна замисао приликом формирања поменутих јединица била је да лако наоружане ваздушнодесантне снаге брзим, прецизним ударима, нападају обалне делове непријатељске територије и тако подрже искрцавање морнаричке пешадије, или да десантирају на непријатељске аеродроме и друге објекте од стратешке важности.

Падобранске трупе требало је да буду употребљене диверзантски у моменту почетка поморског десанта како би изазвале из-

ненађење и забуну у редовима непријатељске одбране. Требало је, такође, и да онеспособе њихове аеродроме, како би поморски десант био безбедан од напада из ваздуха. Када би једном извршили заузимање аеродрома, падобранци би га могли користити и за своје потребе, у смислу допремања појачања и материјалних средстава за борбу, слично као што су урадили немачки падобранци на Криту у мају 1941. године. Дакле, њихова намена није била да воде дуготрајну копнену борбу великог интензитета, али су, ипак, током целог свог постојања углавном учествовали управо у таквим борбама.

Морнаричке падобранце предводили су морнарички официри који су прошли обуку у пешадијској школи Царске копнене војске. Основна обука Рикусентаи јединица изводила се у бази копнене војске на Канто висоравни, али се ипак разликовала од основне обуке Теишин јединица КоВ.

Оружје и опрема

Лако пешадијско наоружање за морнаричке падобранце обезбеђено је из залиха копнене војске, док је

Кајетан Тојаки Хориучи

осталу опрему и наоружање већих калибара обезбедила морнарица.

Свој први неборбени скок Рикусентаи падобранци извршили су 16. новембра 1941. године. Први десантни падобран који су користили звао се Тип 01 и конструисан је 1941. године. По конструкцији био је сличан немачком RZ падобрану, који је опет био сличан италијанском D-30 падобрану. Пречник издужене округле куполе био је 8,5 метара.

Систем веза модификован је на каснијем Тип 03 моделу, па су слободни крајеви били закачени на велики челични Δ прстен ближе задњој страни врата падобранца. То је омогућавало да падобранци буду у усправнијем положају када је купола отворена и да се контролисаније приземљују.

Јапански падобранци скакали су на принудно дејство, односно главне падобране им је отварао гуртна. Систем у то време није био сасвим усавршен, па су се дешавали откази. Зато су уведени и резервни, грудни падобрани, чија је купола у пречнику била 7,3 метара. Истини

Падобранци после приземљења

за вољу, програм обуке је прописивао да висина скока буде између 90 и 150 метара, тако да падобранци нису имали много времена да активирају резервни падобран.

Носили су стандардну тамнозелену униформу специјалних морнаричких десантних снага, која је била дериват немачке падобранске униформе. Постављени кожни шлем касније је замењен челичним, а носили су и немачке падобранске шлемове. На рукавима су имали посебне падобранске ознаке, ознаке припадности виду морнарице и ознаке чина. Касније су униформе мало упрошћене. На борбеним задацима увек су носили борбене прслукe са додатном муницијом, оквирима, Намбу пиштољем или револвером и ручним бомбама, док су борбени нож носили у чизми или о појасу.

За скокове су коришћени сви типови јапанских транспортних авиона, скоро сви типови средњих и тешких бомбардера, као и хидроавиони.

Борбена употреба

Прво борбено дејство Рикусентаи падобранаца извео је Други Јокосука батаљон, али не ваздушним, него амфибијским десантом на Борнео, у децембру 1941. године.

Први Јокосука падобрански батаљон, снаге 849 људи, имао је први борбени скок 11. јануара 1942, у бици за Манадо, на полуострву Минхаса, на острву Сулавези у Холандској Источној Индији. Батаљоном је командовао капетан Тојаки Хориучи, који је искочио први из предводничког авиона и тиме постао први морнарички официр који је скочио борбени скок.

Полетели су из 610 километара удаљеног Даваоа на Филипинима у транспортним Мицубиши G3M авионима. Сваки авион овог типа носио је 12 падобранаца и седам теретних контејнера. У два хидроавиона Каваниши H6K5 налазило се по 11 људи. Падобранци су искочили са висине од 150 метара, при брзини од 190 километара на час. Приземљили су се у два таласа на аеродром Лонган крај језера Тондано у 9.30 преподне 11. јануара. Ваздушни десант координиран је са почетком амфибијског искрцавања. Прва чета имала је задатак да се приземљи у рејону аеродрома, док је друга чета требало да заузме хидроавионску базу у Какасу. Уз ове две стрељачке чете десантирале су и штапска група и одељење везе.

Укрцавање

Уз велике губитке падобранци су успели да заузму аеродром и да одбију противнападе холандске пешадије и неколико борбених возила. Идућег дана на аеродром је бачена и друга група падобранаца. Убрзо су се са обале до аеродрома пробиле и снаге које су се на обалу искрцале амфибијски.

Падобранци из Трећег Јокосука батаљона, њих 630, 19. фебруара искочили су изнад западног Тимора. Циљ десанта групе од 300 падобранаца био је да се одсеку аустралијске снаге које су чувале аеродром 14 километара од Купанга. Аустралијанци су имали задатак да га у повлачењу униште, али су јапански падобранци, уз велике губитке успели да спрече уништење аеродрома. У тој акцији преживело је свега 78 падобранаца. Последњи, очајнички јуриш на падобранце организоване у одсудну одбрану, Аустралијанци, који су до тада већ били остали без муниције, извели су на бајонет. Падобранце је од уништења спасио правовремени удар с леђа, који је извела главнина јапанских снага, искрцана у амфибијском десанту. Убрзо су се аустралијски браниоци предали.

Средином 1942. године Први Јокосука батаљон вратио се у истоимену базу, док је оно што је остало од Трећег Јокосука батаљона учествовало у поморском десанту на Источноиндијски архипелаг. Када су те операције успешно завршене, Трећи батаљон је у октобру 1942. враћен у Јапан. ■

(Наславак у следећем броју)

Б. НАЂ

Развој балонства

Из дневне собе у

Пре него што је пронађен авион, изум без ког не бисмо могли да замислимо савремено доба, у покушајима да се досегну небеске висине коришћена су разна средства. Балон је први ваздухоплов којим је човек полетео са земље.

Од лета животиња 1783. године, када је балон достигао 500 метара висине, до смелог Баумгартнера који је 2012. године скочио с 39.044 метара, балонство и балони имали су различите фазе развоја.

свeмир

Балонство је, до проналаска авиона, било једина грана ваздухопловства која је проучавала ваздухоплове лакше од ваздуха, балоне и ваздушне бродове. Може бити војно и цивилно. Цивилно балонство има научне, спортске и транспортне намене, а војно се користило за бомбардовање, извиђање, контролу и коректуру

артиљеријске ватре. Балони су у војне сврхе први пут употребљени 1794. године, за осматрање бојишта. Њихова употреба трајала је до Првог светског рата, када су замењени авионима, мада су у појединим случајевима употребљавани и до Другог светског рата. Просечни животни век балона износи пет година, или око 500 сати налета.

Балон је аеростатички ваздухоплов чији је основни део испуњен гасом лакшим од ваздуха. Одржава се у ваздуху помоћу разлике у специфичној тежини спољашњег ваздуха и унутрашњег гаса, који може бити водоник, хелијум или врућ ваздух мање специфичне густине од атмосферског. Треба разликовати балон од ваздушног брода, који је издуженог облика и има мотор за погон у жељеном правцу.

Премијерно полетање, без пилота, демонстрирала су браћа Монголфје, 5. јуна 1783. у Француској. У њиховом балону, који се попео на висину од 1.000 метара, полетели су први пилоти – Жан-Фран-

соа Пилатр де Розје и Франсоа Лорен д'Арланд. Неколико дана касније Жак Шарл и Николас Луј Роберт летели су први пут балоном који је испуњен водоником. Тај балон достигао је висину од 3.000 метара

Браћа Монголфје и почеци балонства

Жозеф Мишел и Жак Етјен Монголфје први пут су јавно демонстрирали лет балоном напуњеним загрејаним ваздухом 1783. године. Пробни лет извели су годину дана раније. Када су први балони полетели у Француској, за њих се заинтересовао и познати српски просветитељ Доситеј Обрадовић, који је, одушевљен, у марту 1784. године отпутовао у Париз да би их видео.

Новембра 1782. године браћа су извела експеримент са закопчаном кошуљом, затим с „коцком“ од свилене тканине, приближне запремине кубног метра, коју су успели да подигну до висине плафона свог стана. У децембру су поновили експеримент – коцкасти омот запремине кубног метра, надуван димом од запаљене вуне и мокре сламе, попео се на висину од 30 метара.

Браћа Монголфје размишљала су да Версају представе експеримент како би добили неопходна новчана средства, јер су до тада огледа

д е

Браћа Монголфје

плаћали из властитих фондова. Академија наука у Паризу оформила је комисију која би финансирала трошкове јавне демонстрације лета балона у престоници Француске. Жозеф и Етјен одлучили су да за ту прилику направе нови, већи балон, приближне запремине 1.000 кубних метара и тежине 450 килограма.

Пред француским краљем Лујем XVI, 19. септембра 1783. у Версају, демонстриран је лет балона с овцом, патком и петлом, затвореним у округлу кошару од врбе, везану ужетом за балон. Када је балон „Бадње вече“ („Le Reveillon“) пуштен, попео се на висину од 500 метара. За осам минута прешао је три километра. Жан-Франсоа Пилатр де Розије, француски учитељ хемије, физике и један од пионира ваздухопловства, дотрчао је први до места слетања да провери стање животиња, које су, на срећу, биле живе.

ЧОВЕКОВ ЛЕТ

Етјен је почео да конструише нови балон за две особе и досетио се платформе која окружује ложиште. Нови балон имао је јајаст облик, пречник од 13 метара, висину 21 метар, а запремину од 2.200 кубних метара, те тежину око 500 килограма. На плавој позадини били су исписани краљеви иницијали, затим зодијачки знаци, цветови лиса... За прву пробу, која се догодила у октобру, изабран је Пилатр де Розије. Примењена је метода загревања суве сламе, која ствара мање дима и која је ефикаснија.

Пилатр је почео добро да маневрише балоном, то јест одржавањем ложишта ватре помоћу сламе, чиме се контролисало успињање и понижање балона. Неколико дана касније, октобра 1783. године, одиграо се први људски лет у краљевској мануфактури папира „Фоли Титон“ у Паризу. Балон с једним човеком достигао је висину од 81 метра.

Уз краљево одобрење, лет с два човека одржан је новембра 1783. године, а у њему су учествовали Пилатр де Розије и маркиз Франсоа Лоран д'Арланд, иако је краљ желео да у експерименту учествују двојица осуђеника на смрт. Узвик „пуштај“ дат је из дворца „Château de la Muette“ у Паризу – балон од 850 килограма узлетео је без проблема. Лебдео је над Паризом, а изнад кварта Тиљери достигао је максималну висину од 1.000 метара. Убрзо су почели да губе висину и да напуштају Париз, тако да су слетели на данашњи Трг Верлен. Ваздушни балон је за 25 минута прешао 12 километара. У другом лету, 1784. године, из Лиона је полетело шест путника. Иако је тај балон у односу на претходни био већих димензија, прешао је краћи пут.

Де Розјеов план био је да балоном прелети канал Ламанш из Француске у Енглеску. За тај подухват преуређен је Монголфјеов балон како би понео више горива за загревање ваздуха, а за његово пуњење коришћен је во-

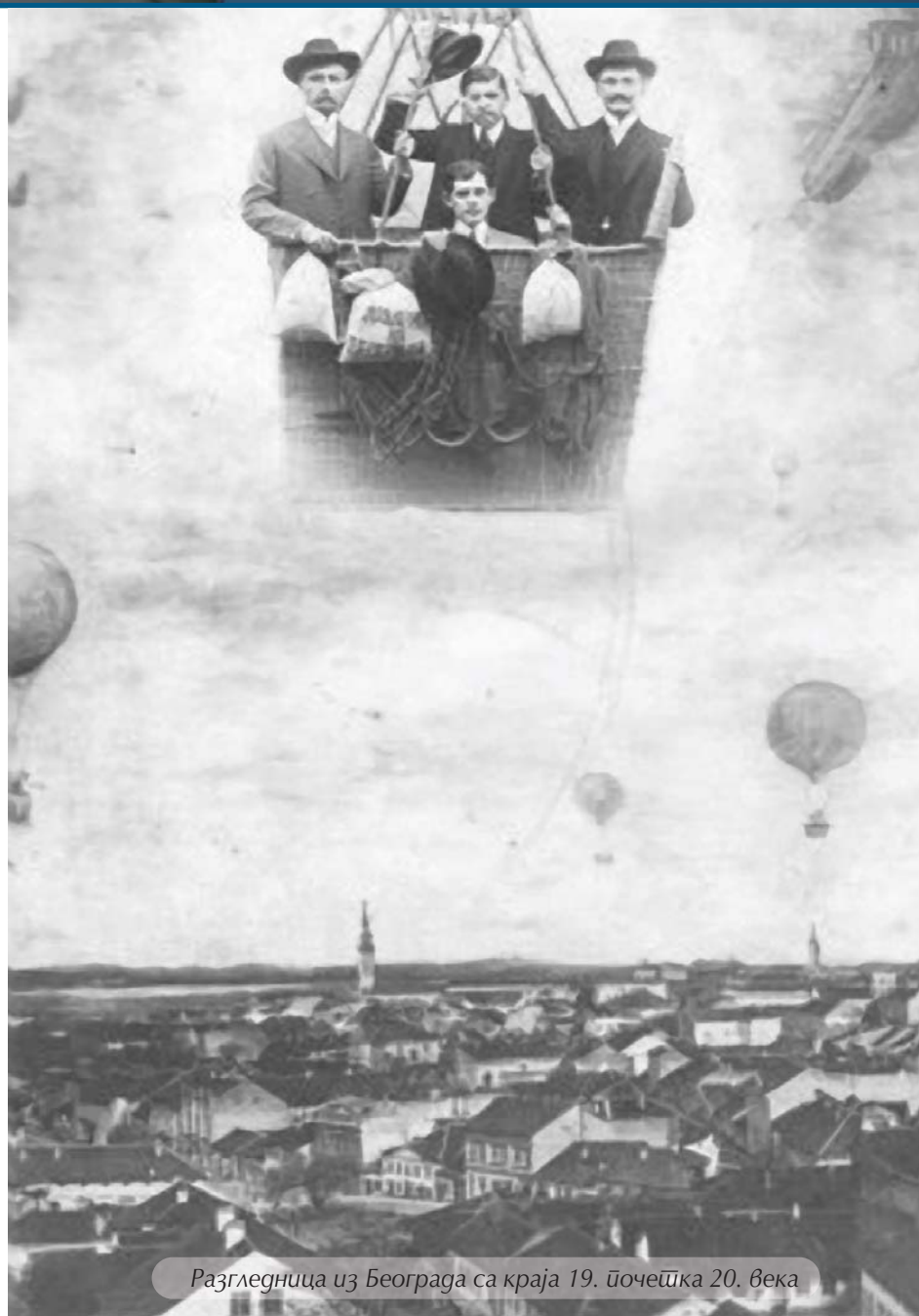
доник. Балон је био спреман за лет у јесен 1784. године, али уследило је неколико неуспешних покушаја узлетања. Де Розје и Пјер Ромеин успели су тек у јуну 1785. године да подигну балон, који се убрзо вратио назад, пет километара од места узлетања. Изненада је дошло до пражњења ваздуха и пада балона на земљу. Нажалост, Де Розје и Ромеин су настрадали и тако постали прве жртве једне ваздухопловне несреће.

Балонство у Срба

Према недовољно поузданим подацима, први балон с људском посадом летео је изнад Београда у октобру 1873. године. Експеримент је организовао француски балониста Никола Беде – балон је полетео с Теразија, надлетео град и спустио се у Сењак, тада предграђе Београда. Беде је поновио оглед у августу 1885. године, када је приредио летење код Вајфертове пиваре. Постоје подаци и да је овај Француз седам година касније летео изнад Панчева. Тадашња штампа забележила је да је летење изнад Београда обављано на граници Србије и Аустроугарске, па постоје две верзије тог догађаја – да је балон био везан како не би

Први балон

Разгледница из Београда са краја 19. почетка 20. века

повредио границу и да је летео слободно, уз претходну сагласност српских и аустроугарских власти.

Први Србин који је истраживао област ваздухопловства био је Огњеслав Костовић. Бавио се израдом дирижабла, бензинског мотора и производњом балона, којима је 1884. године извео више успешних летова у Петрограду и тиме постао први српски балониста. Поред слободнолетећих, конструисао је и везане, сигналне балоне за руску морнарицу, а један је 1885. године упутио српској војсци у рату с Бугарском. Тим балоном обављена су извиђа-

ња у Нишу и Београду, што је означило зачетак балонства у Србији. Тада је донета одлука да Србија мора да ојача и модернизује своју војску, а 1893. године донете су измене и допуне уредбе о формацији целокупне војске, којима је предвиђено да се у свакој дивизији образује по једно ваздухопловно (балонско) одељење.

Почетком 20. века расписан је конкурс за школовање српских кадета у Русији. Тадашњи министар војни Краљевине Србије ђенералштабни пуковник Милош Васић, један од наших најобра-

ВРСТЕ БАЛОНА

Балон с посадом – има гондолу за посаду испод главног резервоара за гас у балону. Користи се у цивилне и војне сврхе, везан за земљу или слободан.

Стратосферски балон – подиже се на велике висине за испитивање атмосфере.

Слободни балон – лоптастог је облика, нема кормило ни погон и њиме је могуће управљати само на одређеној висини. Основни делови су труп и гондола.

Везани балон – привезан је за земљу челичним ужетом намотаним на добош. Користио се махом у војне сврхе, за осматрање или за метеоролошка испитивања. Углавном су издуженог облика, с три надуване вреће напуњене гасом. Први везани балони имали су облик лопте и нису могли да издрже јаке ветрове.

Дугуласти змај-балон – конструисан је 1893. године у Немачкој и могао је да издржи ударе јаког ветра.

Балон без посаде – може бити везан или слободан, а гондола, ако постоји, служи за смештај инструмената.

Запречни балон – био је у употреби као стална запрека за спречавање напада авиона. Подиже се и спушта помоћу чекрк-агрегата.

Метеоролошки балон – нема посаду и опремљен је инструментима за метеоролошка мерења. Лоптаст је, испуњен хелијумом или водоником, а служи за уздизање метеоролошких инструмената, за мерење брзине ветра на висини и за одређивање висине облака. За осматрање брзине и смера ветра служи пилот-балон. Достиже висине од седам до 18 километара и потом прсне.

Стратосферски балон – употребљава се за стратосферска истраживања. Балони веће запремине користе се за испитивање сунчевог зрачења, космичке радијације и састава ваздуха. Уз то, коришћени су за подизање експерименталних животиња или метеоролошких ракета, које се потом испаљују с висине од 20 километара, као и за мерење радијације после нуклеарних проби.

Балони-играчке – мали балони напуњени хелијумом из боце, који се користе за забаву. Могу бити различитих облика и димензија.

ПАД БРАНАЦ

Скок Феликса Баумгартнера

школе. Од четири кандидата изабран је инжењеријски поручник Коста Милетић. Он је 1901. године отпутовао у Волково поље, у Школски ваздухопловни парк. Поручник Милетић је боравио у школи годину дана, а шест месеци провео је у Метеоролошком одељењу за вадухопловство и Голубијој станици. Завршио је обуку управљања везаним и слободним балоном и стекао звање слободни летач. Као питамац учествовао је у великим маневрима руске војске, затим први пут управљао балоном и слао извештаје голубијом поштом.

У наредном периоду урађен је пројекат за набавку балонског материјала, као и организацију и формацију балонског одељења. После Мајског превра-

та, пројекат је у Министарству војном остао нетакнут све до 1905. године, када је на састанцима посебне комисије при Ћенералштабу израђен Програм наоружања наше војске инжењеријском спремом. Одлуком Ћенералштаба у састав Инжењеријско-техничког одељења постављен је Коста Милетић. Његовим ангажовањем убрзано је оснивање ваздухопловства у српској војсци. У међувремену, од фабрике Аугуст Риндигер из Аугсбурга наручени су везани змај-балон и слободни сферни балон „Србија”. Балоне је у Аугсбургу примила комисија коју су чинили инжењеријско-технички потпуковник Милан Туцаковић и капетан Коста Милетић.

До свемира

Данас се балони највише користе у рекламне сврхе, мада су у употреби и за туристичка панорамска разгледања и трке балона, које осим забавног имају и такмичарски карактер. У највећем балону на свету коришћеном за летење опробао се Аустријанац Феликс Баумгартнер. Он је 14. октобра прошле године скочио с висине од 39.044 метра, „с ивице свемира”, и постао први човек који је слободним падом пробио звучни зид. Пењање у балону мисије „Red Bull Stratos” трајало је 156 минута – то је највиши лет балоном којим је управљао човек. Он је оборио досадашњи рекорд Џоа Китинџера из 1960. године, који је у балону достигао висину од 31.333 метра. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ